

Kristina Jurkovič

Mala anatomija MajdeKalan

I.

O Kalanki pa je tudi treba reči nekaj besed, preden se dokončno spremeni. MajdaKalan. Iz tretjega. Če mi njeno ime nikoli ni šlo vkup z njeno pojavo, predvsem z njenim obrazom, mi je njeno ime, ko sem ga v mimohodu navzgor ali navzdol molče prebral na njenih vhodnih vratih, vsakič zazvenelo kot nekaj najbolj pravičnega, kar se ji je moglo kdaj zgoditi. Kot neka naravna zakonitost. Ali zakonitost narave. M a j d aK a l a n. *Flow* glasov. Nič šumnikov, ki bi završali kot smreke, nič sičnikov, ki bi zaskleli kot drobne ureznine na bosih podplatih. Glasovi v njenem imenu se ne lomijo in ne zatikajo, temveč brez naprezanja preplavajo toploto ustne votline. M a j d aK a l a n. M je izvir a-ja, ki kot reka ponikalnica vijuga po glasovno-črkovni porozni planoti. J naravni most do d-ja, ki se izdahne v a. K se deltasto steguje proti na novo vzniklemu a-ju, čeljust se kot v kanuju zapelje po njegovi strugi, jezik si v njej za hip odpočije, njegova konica se nasloni na osrednja spodnja zoba, ki se pri meni rineta drug mimo drugega. Toda ne pri Kalanki. Se ne moreta. Ju že ni več. Nato konica jezika iz votline špikne navzgor proti ustnemu nebu, se izstreli v l, jezik se izboči kot špinaker v vetru, čaka ukaz za zadnji a, se znova spusti v dobro ovlaženo ustno korito, se umiri v vodoravni legi, medtem ko glasilke vibrirajo v končnem n-ju kot vzburljene zvočne vilice. MajdaKalan – fizična izkušnja. Vse zunaj tega imena se je zgodilo kot opisano, kar zdaj, ko omagane čeljustne mišice in razžrte glasilke ne morejo več peljati M-ja do n-ja, dokončno izgublja svoj glas.

II.

MajdaKalan je enota zase in gnezdi le pri glasovih v moji glavi. Za to priložnost jo bom poenostavil v Kalanko, se tudi ne sliši slabo, se da fino

izgovoriti. Sosedje ji rečejo Majda. Ta mladi Mačkovec njeno ime vedno izkriči: "Majda! Kva je!" In medtem ko sam še vedno ukročeno iščem svoj glas, je Kalanka s svojim glasom že zdavnaj obvladala prostor okrog sebe. Prava zvezda našega predmestnega dvorišča, majhnega in zanemarjenega, ki leži vzporedno z glavno cesto kot kakšna zamašena žila odvodnica. Počasi sem vzljubil to dvorišče, ki me je sprva dušilo, četudi sem stanoval visoko nad njim. Čez dvorišče pa sem skoraj stekel, ko se je napovedovalo srečanje s Kalanko, in teh ni bilo malo. Na dvorišču je bila pogosto, če ne kar vedno. Vsekakor zmeraj, kadar sem bil za minuto tam tudi jaz. Ni bila brezposelna, na špediciji je delala nočne. In zjutraj je bila že na preži. Čim se je pokazala priložnost, je zajela sapo. Šildkapa na glavi in bela lica pod njo, vrečasta jakna, cenena trenerka in njen glas. "Lukc! ... Lukc!" Nisem se odzval, čeprav sem vedel, da leti name. "Lukc!" Obrnil sem glavo. Pa se je zasmejala v pest in vanjo izkašljala nikotin, tako se je slišalo. Nič nisem rekel, kaj pa naj bi. Naslednjič, in ravno takrat sta se Kalankina psa kobacala drug na drugega in ravno takrat sem se moral znajti tam, je Majda sprva raskavo zatulila nanju, nato pa čopnila še proti meni: "Gregc! ... Gregc!" S kazalcem se je rahlo dotaknila nosu. "Sem mislila ..., a pirsinga nimaš več?" Kreh, kreh. Pogled je povesila kot kakšna sramežljiva gejša. Se hahljala kot nekakšna samooklicana šaljivka. Ko bom naslednjič klepal očetovo koso, se ga bom spomnil, zvoka Kalankinih domislic, teden za tednom.

Če bi ji moral takrat kaj odvrniti, je zdaj pač prepozno. Buljil sem kot tele v nova vrata in pri tem je ostalo. Neprijetno do konca. A stoodstотно nenevarno. Čeprav sem že mislil, da ji bo treba povedati svoje tisti dopoldan, ko sem odklepal bicikel ob vhodu in pogledal navzgor, ker sem zaslišal razdrobljen zvok ptičje krme, ki se je kotalila po azbestnem nadstrešku in dala vsem predmestnim golobom znak za naskok. Ob pogledu na pogoltno perjad mi je vedno postalo slabo in nikakor nisem mogel verjeti, da ima stari stoični Kosec takšno veselje z njo. Ko sem mu z očmi poslal nekaj strelic, mi je vrnil steklen pogled in naprej z vajenim gibom trosil, kar je ostalo od kruha, ki je v snežni zavesi padal tudi na sedež bicikla. "Pezde!" Kot sulec se je na svojem oknu prikazala Kalanka. Zdaj je pa tega dovolj, zdaj jo bom pa natulil, hreščo ... A zmerjanje je veljalo Koscu, ki naslednje leto ob tem času ne bo več hranil golobov, ker ga ne bo več. Toda vsi mi tega še ne vemo. Za nameček, in če tega sam ne bi doživel, ne bi verjel, je v razklumpanem furgonarju pribremzal še ta mladi Mačkovec. "Kva je?", vedno isto: "Kva je?", in potem furjasto naprej mimo mene pod nadstrešek. "Pezde!" Majda belih lic, ki jih bom v spominu gladil še dolgo, in s frizuro, ki terja sočutje, se je skoraj

pognala skozi okno. "Pezde!" Hitro. Skoraj plašno. Morda ne odločno, toda vajeno. In umik. "Kva-je-zdej-Majda-kva-je-zdej, spet utrujaš, kva je zdej!" Kot kratka, uležana sikanja starih, drug drugega naveličanih zakoncev, ki bosta umrla drug za drugim, ko bo prišel čas. Pustil sem jih za sabo, ravno tako naveličan, a naveličan samega sebe, in šel v dan brez posebne osebne zavzetosti.

III.

Nato Kalanke nekaj časa ni bilo na spregled. Mogoče sva postala ne-usklajena. Nenavadno se mi je zdelo. Presenečeno sem ugotovil, da mi dnevi brez nje minevajo še siromašneje. Seveda sem še vedno vsak dan hodil mimo njenih vrat in včasih slišal ob les udarjati pasje repe, mogoče cuckov že dolgo nihče ni peljal na zrak. Na kljuki so občasno visele vrečke z ostanki hrane. Bile so prozorne in tanke, tiste za sadje in zelenjavo, in kdaj pa kdaj se je iz njih cedilo na predpražnik in je nato še ure smrdelo po celem stopnišču. Po barvi sodeč miks jušne zelenjave, ogromne kosti, drugič pašta fižol, tisti dan pašta bolonjez, drugič spet predmestna pašta... Nekoč je na pragu stal aluminijast krožnik s polento, v sredo pa je bila zapičena plastična žlica. Podobno sliko sem že videl v obmorskih mestih... Ne ure ne dneva...

Res pa je, da je zadnje čase h Kalanki zahajal neki možakar v svetlo modrem kombinezonu. Nikoli ga nisem videl vstopiti v njeno stanovanje, toda: nekaj večerov zapored je možakar parkiral svojega ponija ob cestno svetilko na našem dvorišču in ga okrog nje vsaj dvakrat ovil z masivno verigo. Iz košare na sprednjem delu je vzel steklenico in v karton omotan ploščat predmet ter se s korakom utrujenega ključavničarja napotil proti vhodu. Nekaj trenutkov pozneje so se skozi široko odprta Kalankina balkonska vrata oglasili šlagerji, ki jih je nekdo, in to zagotovo ni bila Kalanka, izvajal na sintesajzer. Nekajminutna improvizacija *Spanish Eyes* na predpotopnem modelu – vem, ga imam doma –; kot da bi bila vanj vgrajena mačka, ki se goni. Mučno. Neznosno. Vse je zvenelo enako, a tudi enako zanosno. Nikoli nisem slišal, da bi ob tem kdo zapel.

IV.

Potem pa sem se nekega dne vračal od Rašičanov in tudi dobre volje sem bil. Kot sem že omenil, sem v tem obdobju krčevito – česar sicer nisem

vedel, saj je šlo po mojem tolmačenju za zavzetost in doslednost – iskal svoj glas in izraz, tako da sem v glavnem molčal, kar se mi je zdela najboljša pot do razodetja. Od Rašičanov sem se torej vračal vzradoščen, veliko tem smo načeli, nobene dokončali, v sebi sem čutil vznesenost, ki sem jo nemudoma hotel deliti s svojimi štirimi stenami. Da bi preskakoval po dve stopnici, se mi je zdelo pretirano, sem pa cirkuško poskakljeval proti svojemu nadstropju. Iz prvega v drugo. Iz drugega v tretje. Mimo Majdinih vrat. Mimo odprtih Majdinih vrat. Skoraj mimo njih. Majdina odprta vrata so me vznemirila, tudi stene veže, prebarvane na utrujeno zeleno, ki so se mi poševno nasmihale.

Nogi sta poslušno, druga za drugo, prestopili prag Majdinega stanovanja. Novo okolje bi dojel kot skrivnostno, če ne bi v zraku visele postane vonjave vina, cigaret in dnevnik odmerkov arcnij. Iz nekih kotov se je oglašal radijski program. Nič psov. Morda jih je v hrib odpeljal vedno vedri Kalankin sin. Zato pa v kuhinji na stolu za mizo Kalanka. Strmela je proti štedilniku, na katerem se je nekaj kuhalo. Tanka kot naslonjalo, čez katerega je visela njena roka. Če na sebi ne bi imela črne trenirke, bi se mi zazdelo, da čez stol visi šal iz dlak bele kozje brade. Prej tkanina kot človek. Kalanka je prevzeto gledala paro, ki se je dvigovala nad štedilnikom in ji vlažila lase in obraz. Toda njena zamaknjenost ni bila otrplost. Ko sem se ji približal še malo bolj, sem videl, da gre za svojevrstno blaženo zavist. Le kako zmore voda s tolikšno lahkoto in brez bolečine prehajati v paro, se kot vlaga breztežno naseliti in malo pozneje brez sledu porazgubiti v prostor, se vrniti in začeti cikel lastnih agregatnih stanj na novo, brez naprežanj, voljno, vdano, breztežno .... Te misli sem domislil brez Kalankine vednosti.

Obstal sem in čakal, v katero smer se bodo razvile okoliščine. Kalanka me je nepresenečeno pogledala: "Jajce kuham, veš." V enem koraku je bila pri štedilniku in začela razlagati, kaj je v loncu, kako je tja prišlo, do kod je natočila vodo, kako je jajce položila vanjo, kako hitro je voda zavrela in kako glasno da vre zdaj. Kalanka se je obnašala kot svečenica jajca, zaščitniško. Jajce je poudarjeno tapkalo ob loncu. Tap-tap-tap. Voda, ki jajca ni več dobro pokrivala, se je mlečno penila in na površini se je naredilo belkasto gričevje mehurjev. Tap-tapanje jajca je imelo hipnotičen učinek, saj sva s Kalanko kot opita čuvarja stala pri plinskem štedilniku in gledala, kaj se bo z jajcem zgodilo. Neenakomerni udarci ovalne jajčne lupine ob modri emajl zaobljenih robov so napolnjevali prostor.

Višji sem od Kalanke, zato sem jo vedno gledal zviška in rajše od daleč kot od blizu. Zdaj nisem mogel drugače, kot da jo zaznam zares. Da ne bi bilo preveč očitno, sem najprej le oplazil njen profil. Bledo, gladko lice.

Njena ličnica se je bočila kot mehka perutna kost. Nerodno mi je bilo ob takih mislih, toda nanjo sem hotel položiti dlan in začutiti to izboklino pod malimi očesci, v katere so se zarezovale ostre gube, ki so svoje linije podaljšale vse do pšenično štrenastih las. Hotel sem začutiti pristnost tega neskladja. Si ga vtisniti v spomin, prehiteti ljudožerca, ki se bo očitno priplazil iz zaledja Kalankine glave in razgrizel anatomijo njenega izraza.

"Vojko, kmalu bo, veš," me je iz opazovanja stresla Kalanka. Toda nisem prišel na jajce, le vstopil sem skozi odprta vrata. S kuhinjsko krpo je prišla rob posode in jo stresla "da se ne bo prižgalo, veš, kdo pa hoče jesti prižgano hrano, Vojko." Čeprav je posodo stresla narahlo, je jajce trknilo ob rob in počilo. Iz razpoke je bruhnil beljak, ki je zdaj kot bordura krasil jajce. Kakšne namere ima Kalanka? "Zdaj pa bo, Vojko." Kalanka je ugasnila plin, iz omare vzela globok krožnik, iz vrele vode z žlico vzela jajce, ga podržala pod mrzlo vodo, ga olupila, olupke zavila v časopis in jih vrgla med odpadke, jajce položila v globok krožnik, vzela vilice ter ga z njimi speštala. Z glasnim cmokljajem je poskusila zmes. "Suho, preveč suho, kako bom pa to požirala ...," je mrmrala. Še enkrat je stopila k štedilniku, vzela kozarec, vanj natočila rdeče vino in z vinom polila speštanko. Dobro jo je premešala in začela na veliko zajemati iz krožnika. Hranjenje ji je vzelo vso pozornost in mene že ni bilo več. Nadstropje više sem izbruhal, kar je Kalanka presadila v moj želodec brez moje vednosti.

V.

Čez noč je spet snežilo, čeprav ne bi smelo. Utrujajoča barva poznega snega. Moral sem ven, ni šlo drugače. Do centra sem nameraval stopiti čez mestno vzpetino. Malo za rekreacijo. Na dvorišču srečam Valerijo v imitaciji kavbojk. Njen da pazi Bobija, ki je še ves od ošpic, ona čaka Majdo, da gresta na sprehod na mestni grič. Potrpežljivo sta jo čakala tudi njena psa. Nekam preveč uvidevno za mešanca. "Lepo, gresta malo ... kosti premigat," sem se hotel vključiti v vzdušje. Iz bloka stopi tudi Majda, z obvezno šildkapo, vrečasto jakno, trenirko, škornji. "Ti, kako je tebi ime, takole se srečujemo, pa niti ne vem, kako naj ti rečem."

"Ti, pridi sem, ti bom nekaj pokazala." Majda si z rokami na široko razpre usta in glavo nagne malo nazaj. Stal sem kot vkopan in nejeverno gledal v njeno nebo, ki je bilo z razdalje slabega metra videti neprekravljeno. Zbal sem se, da bi s svojim prijemom samozavestnega krotilca divjih zveri, ki v cirkusu levu neustrašno razpre gobec, premaknila še

zadnje trhle zobke. Nejeverno sem gledal proti Valeriji, ki je pričakujoče gledala mene, kaj bom storil. "Ja, zdaj se pa kar vidi, je že kar hudo," reče. Eden od mojih notranjih glasov me porine proti Kalanki, ki je medtem že zaprla usta, "ker me kar malo boli na mrazu, mogoče tudi zaradi pritiska," a jih zdaj, posebej zame, še enkrat razpre. Z vdihom si nekoliko zamašim nosnice, ker se bojim, kaj bom vdihnil, ko bom pogledal v njena usta. Na levi ne opazim nič posebnega, samo standardno odbijajočo zmes sline, kože, okrušenih zob in aft. "Na drugo stran." Preden s pogledom res sežem malo globlje, opazim na raztegnjenih spodnjih ustnicah rjavo pego, ki se mi privoščljivo reži. V Majdinem levem kotu zabuhti. Na mehkem trampolinu kože, ki se trese od napetosti, temnejše, rjavkasto rdeče oblike, rašče. Grimasaste tvorbe. Kalanka pomigota z jezikom in ga dviguje proti mojemu nosu. Rdeče razjede ob straneh, živo meso, oteklost. Podivjana flora ustne votline, neukrotljivo rdeče pleve, nekakšno vsiljivo rastlinje, ki se divje razmnožuje in se bohota v vse mogoče smeri. "Ampak na mizi me pa ne bodo videli." Kalanka zapre usta. Iz žepa izvleče ogromno posodo, odpre pokrov in se s prstom zasanka po kremi, s katero si namaže ustnice. "Zdaj vse, kar imam, je organsko. Tudi to, rafinirano piše, da je, do jeseni bo zdržalo. Kakšnega zdravilca ti poznaš? Ne bodo mene z nožem..." Pomislim na zdravilca, ki je brez uspeha, a z veliko optimizma, dajal upanje Brinu. Veliko denarja smo zbrali za ta optimizem, Brin pa nas je v končni fazi pustil same. "Grem pa jutri k enemu na zvočne vilice. Zvok od vilic, on niha in tako dela čudeže, ker to jaz vem, on dobesedno uničuje bolne celice. Čudež, saj ti pravim, še nisi slišal za kaj takega, saj jaz tudi nisem. Ampak, če ne verjameš... ni garancije." Kalanka je torej imela načrt. "In to grem pa tudi, ampak šele naslednji teden – k unemu, ki samo jemlje iz kozmosa energijo in ti jo da, vsi stojimo na kakem travniku ali jasi in on steguje roke v nebo in jemlje energijo od gor in jo da tebi, kako bi rekla – kot da bi pulover čez tebe potegnil." "Majda, saj to pa lahko počneš tudi ti, roke imaš, nebo nad tabo je zastonj!" "Ampak jaz nisem on! In ti ne razumeš, ker si še smrkav pod nosom. Jaz z neba ne znam jemati. On pa zna, ker ima veze!" S škornjem brčne v kup snega. "Nihče me ne bo mangupiral," sklene.

VI.

Kalanka je na konoplji. Ne zaleže. Tisti profesorski tipi so vsi pezdeti. In meni je ime... 'Pošluš', kako že? No, zdaj si bom pa zapomnila, do konca življenja.'

VII.

Zima je letos dolga in s tako upehano vztrajnostjo tudi Kalanka stopa proti svojemu nadstropju. Vsi trpimo zaradi pomanjkanja svetlobe. Izdolben Majdin vrat prekrivajo gaze, druga za drugo se vijejo po njenem vratu, nisem si mislil, da je ta tako dolg. Gleda le še v tla, zmajuje z glavo in ne komentira ničesar več. Še je prostor za gaze na njenem vratu. Na kljuki vhodnih vrat visijo stekleničke, kot tiste, ki jih kupujejo malim brezzobim otrokom. Gruntal sem, da bi potrkal in ji izročil vrečko. Toda vsi ti glasovi so enoglasno hiteli kričati *ne*, čeprav je bil eden, ki je bil pripravljen na boj z ostalimi. Gledal sem v vrečko na kljuki, ki je bingljala kot zajec z zavitim vratom, ki čaka, da ga oderejo. Ah, saj bo še kaka prilika. Do jeseni bo pa že še zdržala in v vsem tem času bo že še čas. Grem, ker hočem stopiti v nedeljski popoldan mestnega žrela, ki te naredi majhnega, velikega za površino belih Kalankinih lic.